

02.04 Διαδρομές στην πόλη - Υπόγειες διαδρομές

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

α) τα αριθμητικά.

β) τα επιρρήματα που δηλώνουν χρόνο, τόπο, τρόπο.

Λίγα λόγια για το κείμενο

Το κείμενο αυτό μας δίνει ορισμένες ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τη μετακίνηση των κατοίκων των μεγαλουπόλεων με τον υπόγειο σιδηρόδρομο, γνωστό στους περισσότερους και με την ονομασία «μετρό». Συγκεκριμένα, αναφέρεται στην ιστορία των υπόγειων σιδηροδρόμων, αρχίζοντας από το 1863, με τη λειτουργία του πρώτου υπόγειου σιδηρόδρομου του κόσμου στο Λονδίνο, και φτάνοντας ως την κατασκευή και τη λειτουργία του μετρό της Αθήνας τον Ιανουάριο του 2000. Παράλληλα, στο κείμενο γίνεται λόγος για τα προβλήματα που είχε η λειτουργία των πρώτων υπόγειων σιδηροδρόμων, αλλά και τα σημαντικά, τελικά, πλεονεκτήματα που έχει η χρήση τους για τη ζωή στην πόλη. Τέλος παρέχονται πληροφορίες για τη διαδρομή που ακολουθεί το μετρό της Αθήνας και τους κύριους σταθμούς που υπάρχουν στο ενδιάμεσο αυτής της διαδρομής για την εξυπηρέτηση των επιβατών.

Είδος κειμένου: Ενημερωτικό / πληροφοριακό άρθρο.

Κύριο Θέμα: Η ιστορία του υπόγειου σιδηρόδρομου, τα πλεονεκτήματα που έχει η χρήση του για τη ζωή στις πόλεις και η λειτουργία του μετρό της Αθήνας.

Η γραμματική του μαθήματος

Τα αριθμητικά

Αριθμητικά είναι γενικά οι λέξεις που φανερώνουν αριθμό. Π.χ. *Η εβδομάδα έχει επτά ημέρες -- Ο αδερφός μου κερδίζει διπλάσια χρήματα από μένα.*

Τα αριθμητικά χωρίζονται σε **αριθμητικά επίθετα** και σε **αριθμητικά ουσιαστικά**.

Τα **αριθμητικά επίθετα**, που, όπως όλα τα επίθετα, έχουν τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) και κλίνονται όπως αυτά, χωρίζονται σε **απόλυτα**, **τακτικά**,

πολλαπλασιαστικά και αναλογικά:

Απόλυτα αριθμητικά	Φανερώνουν ένα ορισμένο πλήθος από πρόσωπα, ζώα ή πράγματα	πέντε κιλά πατάτες, τρία παιδιά, διακόσιοι άνθρωποι
Τακτικά αριθμητικά	Φανερώνουν τη θέση που έχει κάτι σε μια σειρά από όμοια πράγματα.	Τερμάτισε τρίτος. Ο Ιούνιος είναι ο έκτος μήνας του χρόνου.
Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά	Φανερώνουν από πόσα απλά μέρη αποτελείται κάτι και λήγουν σε -πλός, -πλή, -πλό.	Έβαλε διπλή κουρτίνα Παίρνει τα τριπλά χρήματα.
Αναλογικά αριθμητικά	Φανερώνουν πόσες φορές μεγαλύτερο είναι ένα ποσό από κάποιο άλλο και λήγουν σε -πλάσιος, -πλάσια, -πλάσιο.	Τρώει διπλάσια ποσότητα από τους άλλους. Έχει τριπλάσιο ύψος.

Ορθογραφία των αριθμητικών επιθέτων

- Τα απόλυτα αριθμητικά από το 13 ως το 19 γράφονται με μια λέξη (δεκατρία, δεκαπέντε κ.λπ.), ενώ από το 21 και μετά γράφονται σε χωριστές λέξεις (είκοσι δύο, τριάντα ένα κ.λπ.).
- Τα εννέα ή εννιά (9) και το εννιακόσια (900) γράφονται με δύο ν, ενώ το ενενήντα (90) όπως και το ένατος (9ος) με ένα ν.
- Η μισή μονάδα δηλώνεται με το επίθετο μισός, μισή, μισό. Όταν είναι σύνθετο με άλλα απόλυτα αριθμητικά, παίρνει τον άκλιτο τύπο -ημισι (έπειτα από σύμφωνο), -μισι (έπειτα από φωνήεν)· π.χ. δυόμισι ντομάτες, τεσσερισήμισι μέρες κ.λπ.
- Αν όμως το α' συνθετικό είναι το ένας ή το μια, τότε οι καταλήξεις είναι -ης και -η, αντίστοιχα· π.χ. ενάμισης χρόνος, μιάμιση μέρα κ.λπ.
- Τα αριθμητικά ουσιαστικά είναι περιληπτικά (δηλώνουν δηλαδή πολλά πρόσωπα ή

πράγματα μαζί) και σχηματίζονται από τ' αντίστοιχα απόλυτα αριθμητικά παίρνοντας τις εξής καταλήξεις:

- -αριά Αυτά φανερώνουν περίπου το πλήθος μονάδων ορισμένου είδους. Συνηθίζονται μόνο στους στρογγυλούς αριθμούς και συνοδεύονται σχεδόν πάντοτε από το καμιά.
π.χ. Ήταν καμιά εικοσαριά άνθρωποι.
Δώσε μου καμιά δεκαριά αυγά.
- -άδα Αυτά φανερώνουν ένα πλήθος μονάδων που κάνουν ένα σύνολο, π.χ. Αγόρασε μια δωδεκάδα αυγά.

Επιρρήματα που δηλώνουν χρόνο, τόπο, τρόπο

Επιρρήματα λέγονται οι άκλιτες λέξεις που προσδιορίζουν κυρίως τα ρήματα και συμπληρώνουν την έννοιά τους φανερώνοντας τόπο, χρόνο, τρόπο, ποσό κ.ά. π.χ. Έπεσα **κάτω** (τόπος)/ Φεύγω **αύριο** (χρόνος) / Περνάω **καλά** (τρόπος) / Τρώει **λίγο** (ποσό).

Τα επιρρήματα μπορεί, εκτός από ρήματα, να προσδιορίζουν και τα επίθετα, τα ουσιαστικά και άλλα επιρρήματα (π.χ. *πολύ μεγάλος, η κάτω συνοικία, λίγο καλύτερα*).

Τα επιρρήματα, ανάλογα με τη σημασία τους, χωρίζονται σε πέντε είδη: α) **τοπικά** β) **χρονικά**, γ) **τροπικά**, δ) **ποσοτικά βεβαιωτικά**, **διατακτικά ή αρνητικά**

Από τα πιο συνηθισμένα επιρρήματα στη γλώσσα μας είναι τα χρονικά, τα τοπικά και τα τροπικά:

Επιρρήματα	Τι φανερώνουν	Ποια είναι
Χρονικά	Φανερώνουν χρόνο και απαντούν στην ερώτηση «πότε;» (γίνεται ή έγινε αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης).	κάπου, κάποτε, ποτέ, τώρα, όποτε, οποτεδήποτε, αμέσως, ήδη, πια, μόλις, ακόμη, συχνά, συνήθως, ύστερα, πρώτα, νωρίς, αργά, χθες, σήμερα, αύριο, φέτος κ.λπ.

<p>Τοπικά</p>	<p>Φανερώνουν τόπο και απαντούν στην ερώτηση «πού» (γίνεται ή έγινε αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης).</p>	<p><i>πάνω, κάτω, έξω, κάπου, πουθενά, εδώ, εκεί, εμπρός, πίσω, δεξιά, αριστερά, ψηλά, χαμηλά, δίπλα, πλάι, απέναντι, μακριά, κοντά, βόρεια, νότια, ανατολικά, δυτικά κ.λπ.</i></p>
<p>Τροπικά</p>	<p>Φανερώνουν τρόπο και απαντούν στην ερώτηση «πώς;» (γίνεται ή έγινε αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης).</p>	<p><i>έτσι, κάπως, αλλιώς, αλλιώςτικά, μαζί, καλά, κακά, σιγά, ξαφνικά, ίσια, ωραία, άσχημα, χωριστά, μονομιάς, επίσης, ιδίως, κυρίως, ακριβώς, εντελώς, ευτυχώς, δυστυχώς κ.λπ.</i></p>